

MO12 - Fiskální a monetární politika státu

- Součástí hospodářské politiky státu
- **Fiskální politika (rozpočtová):**
 - Tvorba a přerozdělování finančních prostředků prostřednictvím soustavy rozpočtů (**státní, krajský, obecní rozpočet**)
- **Státní rozpočet:**
 - Finanční plán zahrnující příjmy a výdaje státu pro nadcházející rok
 - Nástroj k regulaci ekonomického a sociálního vývoje
 - Sestavuje vláda → schvaluje poslanecká sněmovna, přijatý rozpočet má charakter zákona, pokud PS státní rozpočet do konce kalendářního roku neschválí tak od 1.1. nového roku platí tzv. rozpočtové provizorium (navazuje na příjmy a výdaje roku předchozího)
 - Po skončení roku, překládá vláda **závěrečný účet**= zpráva o plnění státního rozpočtu
 - **Význam SR:**
 - **Poskytování veřejných služeb (alokační)**- rozděluje statky s cílem zajistit efektivní fungování státu
 - **Přerozdělování finančních prostředků (redistribuční)**- přerozděluje příjmy mezi skupiny obyvatel s cílem snižovat soc. rozdíly
 - **Podpora ekonomických aktivit (stabilizační)**- zmírňuje důsledky ekonomických cyklů
 - **Typy státního rozpočtu:**
 - **Přebytkový** – příjmy > výdaje
 - **Vyrovnaný** – příjmy = výdaje
 - **Deficitní (schodkový)**- příjmy < výdaje
 - Dlouhodobým schodkovým státním rozpočtem vzniká státní dluh
 - **Příjmy státního rozpočtu:**
 - **Daňové**
 - Daně (50 %)
 - Pojistné na sociální zabezpečí (sociální pojištění- 35 % celkových příjmů)
 - Clo (po vstupu do EU pouze clo ze třetích zemí)
 - **Nedaňové**
 - Ostatní příjmy (poplatky, pokuty, soudní procesy, registrace auta, vydání pasu)
 - **Výdaje státního rozpočtu:**
 - **Mandatorní:** výdaje povinné ze zákona (např. sociální dávky, podpora v nezaměstnanosti)
 - **Quasi-mandatorní:** výdaje nestanovené ze zákona, ale stát je vyplácet musí (např. platy státních zaměstnanců)
 - **Nemandatorní:** ostatní nepovinné platby
 - **Státní rozpočet:** schodek hospodaření pro rok 2023 je 288,5 mld.
 - Výdaje státního rozpočtu jsou v roce 2024 plánovány ve výši 2192,0 mld. Kč
 - Klesly oproti minulému roku
 - Na financování státního dluhu bude potřebovat

Monetární politika

- Peněžní a úvěrová politika
- Provádí centrální banka (ČNB)
- Cíl monetární politiky státu je cenová stabilita
- **Bankovní systém v ČR:**
 - Soustava finančních institucí zabývajících se bankovními operacemi tržní ekonomiky
 - **Dvoustupňová bankovní soustava**
 - 1. stupeň – **centrální banka (ČNB)**
 - 2. stupeň – **komerční banky**
- **Centrální banka – ČNB**
 - Ústřední banka ČR, dohled nad finančním trhem, sídlo v Praze (Na Příkopě)
 - **Nezávislá instituce:** nepřijímá pokyny od prezidenta, vlády, parlamentu a správních orgánů
 - Sedmi členná bankovní rada v čele s guvernérem – nejvyšší řídicí orgán ČNB
 - **Guvernér Aleš Michl** (od 2022)
 - **Hlavní úkol ČNB: péče o cenovou stabilitu** (dle ústavy)
 - **Hlavní funkce:**
 - Stabilita měny a ceny
 - Nízká inflace
 - Emise peněz
 - Správa devizových rezerv státu – vydává a stahuje bankovky a mince z oběhu
 - **Bankovní clearing:** bezhotovostní platební styk pomocí zúčtovacího centra
 - Mezibankovní účtování vzájemných operací, obvykle prováděn zúčtováním oboustranných či vícestranných pohledávek a závazků
 - **Centrální registr úvěrů:** informační systém, který soustřeďuje informace o úvěrových závazcích FO podnikatelů a PO, umožňuje operativní výměnu těchto informací mezi účastníky CRÚ
- **Monetární politika (MOPO), ČNB**
 - Měnová politika, peněžní a úvěrová politika, součást a nástroj hospodářské politiky
 - **Cílem cenová stabilita**
 - Jedná se o nástroj ČNB, základním cílem je hlídání a aktivní ovlivňování inflace a regulace tržní ekonomiky
 - **Přímé nástroje:**
 - Regulace investiční činnosti – stát určí limit investičních úvěrů
 - Regulace spotřebních úvěrů – při prodeji na splátky mohou státní orgány určit maximální dobu splatnosti (např. 5 let)
 - Stanovení úvěrových stropů
 - Dočasné pozastavení úvěrové činnosti
 - **Nepřímé nástroje (operace na volném trhu)**
 - **Povinné minimální rezervy**
 - Objem peněz, které z rozhodnutí státu musí každá obchodní banka uložit na účtu centrální banky
 - Reguluje rozsah finančních zdrojů, jež mohou KB zapůjčit ekonomickým subjektům
 - Nemusí se vždycky jednat pouze o peníze
 - **Úrokové sazby** (odvíjí se od nich ostatních úrokové sazby v ekonomice)
 - **Diskontní:** určují ji ČNB jsou jí určeny krátkodobé vklady KB u centrální banky
 - **Lombardní:** touto sazbou centrální banka úročí poskytnuté finanční prostředky komerční komise

- **Repo:** úročení hotovosti, kterou komerční banky vydaly za dohodnuté cenné papíry centrální banky
- **Devizové intervence** (devizy-bezhotovostní peníze v cizí měně, valuty – hotovostní peníze v cizí měně)
 - Snaha o ovlivnění měny